

Приказ

ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА У ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

*др Данијела Костадиновић (2013). Београд:
Училишњески факултет, 160 сир.*

Под овим насловом, у домену права, и тачније образовног права, имамо задовољство представити ново дело које својим предметом истраживања даје несумњив допринос савременом законодавству Србије бавећи се, пре свега, његовом историјском и аналитичком компонентом.

Свеобухватно истраживање ауторка је изнедрила из мноштва различитих докумената, извештаја и програма рада, те закона и подзаконских аката. Референтна листа извора монографске, уџбеничке и електронске природе овим се не исцрпљује, напротив, бива обогаћена многим елаборатима, те историјском писаном грађом.

Ауторка је приступила анализи предшколског законодавства, дајући осврт на историјски развој предшколског васпитања и образовања, не губећи из вида да предшколство у Србији има дугу традицију, значај и изузетност. Посебан део односи се на приказ садашњег образовања васпитача, са освртом на некадашње школовање, које је доживело неколико реформи, почев од тога да су се васпитачи од 1948. до 1958. године припремали у средњим четворогодишњим

и петогодишњим школама, преко образовања у педагошким академијама и вишим школама, до садашњих високих школа струковних студија, те факултета.

Дугогодишње бављење Данијеле Костадиновић правном регулативом и посебно регулативом образовног система у Србији (од 1996. године била је асистент приправник на предмету *Државно уређење и школско законодавство*, а њени први радови на ову тему датирају још од 1998. године, попут: *Проблеми нормирања саобраћаног система и радних услова*; докторске дисертације: *Нормативни оквири реформе образовања у условима транзиције, Државно уређење и школско законодавство I и II, Школско право и администрација...*) изнедрило је ово вредно остварење као свеобухватну опсервацију целог система.

Књига *Основи законодавства у предшколском васпитању и образовању врло је вредан рад који ипојунава иразнину једној важној друштвеној и научној подручја, имајући у виду да се ради о деци предшколској узрасћа, уважавајући чињеницу како је рад и квалитет рада васпитача од неуро-*

цењиве важности за развој сваког детета.

Методолошки коректно подељена, исписана разумљивим и надасве јасним језиком, књига решава превасходно основни задатак, полазећи од чињенице да студенти Училишког факултета на смеру за образовање васпитача у предшколским установама немају одговарајућу литературу из предмета Школско право и администрација. Међутим, иако је настао из нужде/потребе, ово није његова једина и основна предност.

Дозволите нам да образложимо овај став и конкретно, садржајно – тематски. Наиме, сама ауторка каже да је, проучавајући предшколско васпитање у Србији, пошла од нормативног аспекта, као једног од могућих приступа у истраживању ове врло значајне теме. Са те стране, може се бранити став о потребном интердисциплинарном даљем бављењу и инсистирању на њеним будућим правцима истраживања.

Такође је јасно да су, полазећи од задатака и циљева предшколског васпитања у школском законодавству, анализирани начини и методе образовања деце у предш-

колском узрасту који налазе своја утемељења у подзаконским документима и програмима рада. Због тога, као што је речено, иако рађена наменски, књига има већи значај и могућности шире примене. Добродошла је свима који се на различите начине баве предшколским васпитањем и образовањем. Знања која се могу стећи из ње могу бити примењена, те утицајна у оквиру укупног образовања васпитача и стручних сарадника. Ово бранимо чињеницом да ће се просветни кадар у свом раду кад-тад сусрести с проблемима из ове области, па им је ова књига утолико потребнија и кориснија.

Основна је могућа премиса, коју можемо претпоставити, да *васпитачи имају довољно знања из психолошко-педагошко-методичких дисциплина, али се неретко дешава да не разумеју права и обавезе који произлазе из мноштва leisлашти-ве у овој области.*

Такође, може бити речи о посебном доприносу овог дела, јер је најважнија посвећена развоју и унапређењу квалитета образовања и васпитања кроз институције које имају обавезу да се старају о обезбеђењу и унапређењу услова за развој истих, свих облика унапређења квалитета програма образовања и васпитања, те свих облика образовно-васпитног рада и услова у којима се он остварује. Несумњива је чињеница да ауторка овом књигом објашњава академску и друштвену заједницу новим сазнајима и могућностима разумевања јавних оквира са којима се сусрећу јавно васпитачи на свом путу кроз образовање и касније кроз јерманенно унапређење.

Садржајно, књига има седам поглавља. Рукопис књиге илустрован је великим бројем слика на којима су дати шематски прикази студијских програма за образовање васпитача на основним струковним и академским студијама. У првом делу ауторка се бави законодавним оквиром кроз историјски развој предшколског васпитања и образовања до данашњих дана, други део говори о образовању васпитача кроз образовно-научне установе и студијске програме који су акредитовани на високим школама струковних студија и академским студијама у Србији. Трећи део анализира развој и унапређење квалитета образовања и васпитања. Четврти део односи се на програме образовања и васпитања и моделе васпитно-образовног рада у предшколској установи. Пети део разматра радни однос васпитача и стручних сарадника. Шести део књиге бави се различитим аспектима који утичу на стручно усавршавање васпитача и стручних сарадника, као и њиховим дејством на унапређење рада у предшколској установи. Седми, последњи део књиге, бави се стратегијом развоја образовања и многобројним аспектима и решењима који произлазе из самог националног документа. И управо је, имамо потребу рећи, ово поглавље нешто што чини ово дело посебним, толико различитим од пуке историографске грађе. Окосницу поглавља чине елаборације у вези са Стратегијом образовања у Србији до 2020. године, као донетог документа који представља резултат рада шире друштвене и академске заједнице. Ауторка с посебном пажњом прати чињеницу да су у његово

креирање били укључени представници разних организација, струковних и професионалних удружења, стручна јавност, родитељи, васпитачи, наставници, ученици, студенти, привредници и многи други. Како је Влада Републике Србије усвојила Стратегију образовања у Републици Србији до 2020. године, примећени су системски напори на неопходном уређењу једне од најважнијих области у нашој земљи – образовања. Оно што се може навести као редак академски допринос јесте елаборација о циљевима и начинима успостављања трајног решења на основу овог документа и системских докумената који га прате. О чему је заправо реч. Требало би да Стратегија испуни две основне улоге: да буде (а) интегрални оквир (основа) за обликовање кључних законских, подзаконских и других регулаторних инструмената функционисања и развоја образовања у Републици Србији и да буде (б) основни стратешки инструмент којим се систем образовања у Републици Србији ефикасно и прихватљиво преводи из постојећег у жељено и оствари-во стање до 2020. године и надаље. У томе је ауторки свакако помогла и анализа садашњег стања, у којој је указано на озбиљан недостатак јединствене образовне статистике и система за управљање подацима у вези са децом, недовољан обухват деце предшколским васпитањем и образовањем, недовољна диверсификованост програма и услуга у предшколству, недоступно квалитетно предшколско васпитање за сву децу и друго.

На основу изложеног, можемо препоручити и систем мера на којима се инсистира, дакле, посеб-

них подручја од значаја која се налажу Стратегијом, и као саставни делови система бивају:

1. програми неге и васпитања за децу од шест месеци до три године: полудневни, целодневни (одомаћен назив за овај облик – јасле);
2. програми за децу од три године до пет и по година: полудневни и целодневни, који се могу реализовати у предшколским установама и у болничким групама (одомаћен назив за овај облик – вртић);
3. обавезни ППП за децу годину дана пре поласка у школу: целодневни и полудневни (који се може реализовати у предшколским установама, у школама и другим прилагођеним просторима у локалној самоуправи);
4. полудневни програми ван предшколских установа (обично у трајању од четири сата дневно, који се може реализовати у предшколским установама, у школама и другим прилагођеним просторима у локалној самоуправи);
5. недељни вртићи (пет дана у недељи) за родитеље чије радно време изискује такав облик бриге о деци;
6. специјализовани и/или посебни програми у предшколским установама – после радног времена тих установа, за децу из локалне средине која нису укључена у предшколску установу или програм;
7. породичне јасле;
8. путујући вртић;
9. путујући васпитач;

10. специјализовани програми за подстицање појединих области развоја (креативност – ликовна и музичка култура, разноврсне физичке и спортске активности);
11. специјализовани програми подршке деци и породици из социјално осетљивих категорија у складу с потребама (за децу с инвалидитетом и сметњама у развоју, из удаљених подручја, економски и социјално депривираних породица, Роме);
12. програми ране интервенције за децу код које постоје развојни проблеми, хроничне болести, сметње у развоју, неухрањеност, атипично понашање;
13. програми за успешан прелазак из породице у предшколску установу и/или из предшколске установе у основну школу, у складу с потребама детета, родитеља или установе;
14. рекреативни програми;
15. играонице за децу;
16. разни облици радионица за децу;
17. библиотеке, игротеке/лудотеке;
18. саветовалишта и/или „школе“ за родитеље;
19. развојна саветовалишта за децу с инвалидитетом и сметњама у развоју;
20. мобилни тимови за помоћ породици и детету;
21. подршка у породичним условима за децу и породице у ризику;

22. сви други организациони облици који се стварају на основу исказаних потреба породица, локалне заједнице и локалне самоуправе.

Специфичности и стандарди за функционисање тих програма и услуга дефинисаће се законским и подзаконским актима, у складу с националним стандардима квалитета. *Овим ћућем морамо зајачићи и аућоркин крићички сћав. Рећки су наши савременици који су кадри ћренетћи их у ћисаном облику у своја дела. Тако рећисћрујемо сћав како се „један од недостатака Стратегије види у непостојању мреже високих школа за образовање васпитача и факултета за образовање академских васпитача. Затим, било би неопходно утврдити који кадар и с којим степеном образовања је потребан установама, јер се београдски васпитачи образују на академским студијама. У Војводини се образују већином на струковним студијама, а у јужној Србији се образују и на струковним и на академским студијама. Васпитачи већ пет година имају академско образовање, с могућношћу мастер и докторских студија. То је прилика да, осим квалитетнијег образовања, стекну мастер и докторско образовање, да буду носиоци развоја своје дисциплине и образовне науке у овом изузетно важном делу образовања.“ Мећутим, критички став ауторке није сам себи циљ. Напротив, он је и те како подстицајан, конструктиван и упућује на акцију. То се најбоље уочава исказом како „анализирајући садашње студијске програме за образовање васпитача, дошли смо до закључка да тренутно не постоји ниједан документ који прецизира*

разлике између струковних и академских студија у исходима учења, компетенцијама које се стичу овим студијама, вештинама и др.“. Такође, ниједним актом није прецизно дефинисано која је разлика при запошљавању, обављању делатности у самом вртићу, поверавању одређених послова у случају да је једно лице завршило мастер (или докторске студије, које су на прагу акредитације на појединим факултетима) у односу на друго које је завршило основне струковне студије, па тако тренутно сви васпитачи раде исто, независно од степена образовања. Ради хармонизације прописа, Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године нуди нам могућа решења за овај недостатак кроз:

- Омогућавање хоризонталне и вертикалне пролазности између академских и струковних студија на различитим нивоима студија;
- Сарадњу у усаглашавању студијских програма, уз јасније истицање специфичности академских и струковних студија

како би нови студенти имали јасан избор при одређивању пута свог образовања;

- Израду програма мобилности студената (услова за проходност студената) због преласка са струковних студија на академске и супротно, те уговарање сарадње због пружања подршке студентима који желе да пређу с једних студија на друге;
- Заједничка примењена и развојна истраживања, уз учешће привреде, односно носилаца развојних пројеката.

Нема сумње да је ауторка овог рукописа уложила много времена и труда да једну област систематизује, осавремени, на задовољство свих будућих читалаца, и да га, на крајње јасан и прегледан начин, приближи читаоцу. Стога, књига *Основи законодавства у предшколском васпитању и образовању* проф. др Данијеле Костадиновић представља високопрофесионално и стручно дело, те драгоцен извор информација за све који су заинтересовани за ову област.

Када кажемо све, мислимо на академску заједницу у целини, било да се ради о студентима, колегама професорима, истраживачима, институтима.

Такође, желимо да верујемо да ће сва отворена питања, недоумице и ауторске дилеме који могу бити решени, узимајући у обзир временску и развојну димензију, бити разрешени у неким од следећих, измењених и допуњених издања, наравно, не зато што је ово некомплетно и дискутабилно, већ, пре свега, због потребе праћења динамизма и унапређења квалитета самог образовног процеса, с једне стране, као и оправданости постављених високих академских критеријума које је ово издање успело да за себе и иза себе достигне, с друге стране.

др Милан Сџанковић
Висока школа струковних студија за менаџмент
у саобраћају, Ниш